

Polska mozaika

W 1921 roku przeprowadzono w Polsce pierwszy spis powszechny, który ukazał specyfikę Rzeczypospolitej oraz wyzwania, jakie stawaty przed jej władzami. Nie objął on jednak wszystkich ziem, które weszły w skład odrodzonego państwa polskiego. Część Górnego Śląska i Litwa Środkowa przyłączone zostały rok później – uwzględnił je dopiero kolejny spis, z 1931 roku.

Według pierwszego spisu w Polsce mieszkało około 25 700 000 osób (w 1931 roku – ponad 31 000 000), spośród których niewiele ponad 69% deklaroowało narodowość polską. Ukraińców było 15%, Żydów 8%, Białorusinów 4%, Niemców 3%, Rosjan 0,19%, Litwinów około 0,10%. Prawie 40 000 mieszkańców deklaroowało się jako „tutejsi”, nie określając jasno swojej narodowości. Duży ich odsetek występował na Polesiu.

Ogólna statystyka nie odzwierciedla jednak w pełni wielokulturowego charakteru II Rzeczypospolitej. Dużo lepiej oddają go dane liczbowe dla poszczególnych miast, bywały bowiem wśród nich miejscowości z dużym udziałem mniejszości narodowych. Przykładowo w Bydgoszczy ponad 27% mieszkańców deklaroowało narodowość niemiecką, zaś w niektórych miastach na wschodzie Polacy stanowili zaledwie ¼ mieszkańców, podczas gdy najliczniejsi byli Żydzi.

Blisko 64% mieszkańców II Rzeczypospolitej zajmowało się rolnictwem (na terenach wschodnich mogło to być nawet 80% ludności). Posiadane przez nich gospodarstwa były jednak na ogół niewielkie – około 34% stanowiły grunty nieprzekraczające 2 ha.

Żydzi na ulicy w Słomnikach.
Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe.
Blisko ¼ Żydów w II Rzeczypospolitej mieszkała w pięciu miastach: Warszawie, Łodzi, Wilnie, Krakowie i Lwowie.

W 1921 roku ludność wiejska stanowiła blisko 75% polskiego społeczeństwa. Kraj był słabo zurbanizowany, ze stosunkowo niewielkimi miastami. Największym była Warszawa z prawie 1 200 000 mieszkańców. Druga co do wielkości była Łódź (600 000 mieszkańców), trzeci zaś Lwów (316 000 mieszkańców). W Polsce istniało wówczas 636 miast, zaliczały się do nich jednak i niewielkie osady jak Kopanica w województwie poznańskim, mająca zaledwie 640 mieszkańców, czy Władystawów w województwie łódzkim z 960 osiedleńcami. Wsi było o wiele więcej, szacunkowo 40 000.

Prawie połowę ówczesnego społeczeństwa stanowiły kobiety. W wyborach do Sejmu Ustawodawczego w 1919 roku, w których nie mogli głosować odbywający służbę wojskową, w niektórych regionach liczba kobiet uprawnionych do głosowania stanowiła blisko 60% ogółu głosujących. Nie przekładało się to jednak na bezpośredni udział kobiet w polityce. W Sejmie Ustawodawczym zasiadało ich zaledwie 8, czyli około 2% wszystkich posłów.

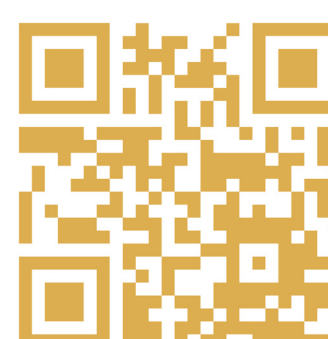

Wypełnianie arkuszy spisowych przez kobiety wiejskie z Bronowic pod Krakowem, 1931.
Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

Niepodległa

Stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości jest okazją do świętowania wydarzeń z przeszłości, ale również zachętą do budowania wspólnej przyszłości. Celem Programu „Niepodległa” jest stworzenie obchodów, które będą łączyć Polki i Polaków tak, jak ponad podziałami sto lat temu Niepodległa połączyła podzielony zaborczymi granicami naród. Zapraszamy do włączenia się we wspólne świętowanie. Więcej informacji: www.niepodlegla.gov.pl

Po więcej informacji historycznych, materiały edukacyjne, pobranie tej planszy na własny użytek, informacje o Programie „Niepodległa” zapraszamy na www.niepodlegla.gov.pl.

tekst planszy: dr Sebastian Adamkiewicz
(Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi).
korekta: Małgorzata M. Przybylska
konsultacja historyczna: dr hab. Paweł Grata, prof. UR
(Uniwersytet Rzeszowski)
redaktorki prowadzące: Anna Brkowska,
Maria Czuputowicz (Biuro Programu „Niepodległa”)
grafika: OKO i UCHO

koncepcja:

niepodległa |
Biuro Programu „Niepodległa”
www.niepodlegla.gov.pl